योऽनूचानः श्रोत्रियस्तस्य प्रवृञ्ज्यादिति बह्वृचब्राह्मणमिति · प्रथमयज्ञेऽतिरात्रे प्रतिषेधः अग्निष्टोमे नित्यः अग्निष्टोमे प्रवृणक्तीति श्रुतेः · दुर्ब्राह्मणो यस्य वेदश्च वेदी च उत्सन्ना च त्रिपौरुषी स वै दुर्ब्राह्मण इति अनूचानोऽधीतशास्त्र इति धूर्तस्वामिनः ।

प्रणीताग्युपसत् ॥ १७ ॥ प्रंदि प्रणीताप्रणयनादि उपसदिष्टिर्भवति · अग्न्याधानब्रह्मवरणव्रतग्रहणानामभावस्योक्तत्वात् (१. ६) प्रणीताग्येव घटते · तच्च प्रणीताप्रणयनं यजमानमदत्तीभ्योऽपो गृहीत्वा कर्तव्यम् उदकार्थस्तत इत्युक्तत्वात् (१. ११) । इदानीमिदं विचार्यते किं पेषणाभावे चोदकप्राप्तं दृषदुपलयोराहननं भवति उत न भवतीति · किं तावत्प्राप्तम् · तत्र सूत्रेणैव पूर्वपक्षं करोति ·

हविष्कृतमाहूयानाहननमपेषणे तीक्ष्णार्थत्वात् ॥ १८ ॥ अपेंणे पेषणरहिते कर्मणि हंहूय अनाहननं भवति हविष्कृदाह्वानकाले यद्दृषदुपलयोराहननम् तन्न भवतीत्यर्थः यथोपसत्सु पयस्यायां च चर्विष्टिषु च · कुतः आहननस्य तींत्वात् तीक्ष्णीकरणार्थत्वात् प्रकृतौ हि दंलयोस्तींणार्थं तत् तीक्ष्णीकृताभ्यां हि सुखेन पेषणं कर्तुं शक्यते अतोऽपेषणेऽर्थलोपान्निवर्तत इति प्राप्ते सिद्धान्तमाह ·

स्याद्वा धर्ममात्रत्वात् ॥ १९ ॥ वा पक्षव्यावृत्तौ शब्दः · अपेषणेऽप्याहननं स्यादेव · यत इदमाहननं धर्ममात्रमदृष्टार्थम् न तीक्ष्णीकरणार्थम् · तत्कुतः यतो नियतप्रहारं काष्ठकरणकं च · न हि शम्यया त्रिसंख्याकेनाहननेन पाषाणस्य तीक्ष्णतोपजायते · अतो धर्ममात्रमदृष्टार्थमेवाराद्उपकारकं प्रकृतावाहननम् ।

श्रुतेश्च ॥ २० ॥ श्रुतेरप्याहननस्यादृष्टार्थतैव गम्यते न तीक्ष्णीकरणार्थता · तथा हि स यत्रैषं समाहन्तीति (१. १. ४. १३) तथा सैषासुरघ्नी सपत्नघ्नी[1] वागुद्वदतिंसपत्ना भवन्तीति (°१७) अत्र पुराकल्पनृपया श्रुत्या दृषदुपलयोराहननमसुरसपत्नहननार्थम् न दृषदुपलयोस्तीक्ष्णीकरणार्थमिति प्रतीयते ।

परिस्तरणपात्रसंसादनप्रोक्षणाज्यनिर्वपणाधिश्रयणानि[2] कृत्वा स्फ्यादि करोति ॥ २१ ॥ अत्र ये न्यायप्राप्ताः प्राकृताः पदार्थास्तेऽनूद्यन्ते अनुष्ठानसौ-

---

१) This word is to be added in the Edition. २) Thus M. १. B sec. m. निर्वपणानि B pr. m. A.